

جهت‌گیری‌های آموزش و پرورش استثنایی

دکتر سوسن کشاورز/ معاون وزیر و رییس سازمان آموزش و پرورش استثنایی

اسماعیل برقی / مدیر امور اجتماعی و اطلاع رسانی سازمان آموزش و پرورش استثنایی

مقدمه

که ایجاد تحول در هر سازمانی مبتنی بر شناخت وضع موجود، امکانات، زمینه‌ها و نیازهای متناظر با جهت‌گیری‌های کلی می‌باشد، بنابراین ضرورت دارد پیش از هر گونه اقدامی جهت‌گیری‌های اساسی سازمان‌ها مشخص شوند. در همین راستا، با توجه به اهداف و فعالیت‌های سازمان آموزش و پرورش استثنایی منطبق با سند چشم‌انداز توسعه اقتصادی، اجتماعی جمهوری اسلامی ایران و برنامه‌های پنج‌ساله توسعه و همگام با تحول در نظام آموزشی، اولویت‌ها و جهت‌گیری‌های این سازمان به شرح زیر تبیین می‌گردد.

تغییر نگرش مردم و مسئولان نسبت به دانش‌آموزان دارای نیازهای ویژه

نگرش که نوعی سوگیری درونی نسبت به پدیده‌های پیرامون ماست، نوعی رفتار آموخته شده است که افکار، احساسات و اعمال ما را هدایت می‌کند. این نگرش نسبت به معلولان به خصوص دانش‌آموزان دارای نیازهای ویژه در جامعه‌ی ما به دلیل عدم شناخت و آگاهی، درست و منطقی نیست. جامعه، توانمندی‌های این دانش‌آموزان را به خوبی نمی‌شناسد و حقوق و نیازهای آنان را به درستی درک نمی‌کند و تعامل مناسبی با آنان ندارد. دانش‌آموزان عادی نیز نگرش درستی نسبت به کودکان استثنایی ندارند. بنابراین، لازم است با انجام برنامه‌های

آموزش و پرورش نهادی تربیتی و فرهنگی است که سرمایه‌گذاری در آن بسیار ارزشمند و پربازده می‌باشد. هم‌اکنون آموزش و پرورش آینده‌ی تمام‌نمای وضعیت کشور در آینده است، چرا که توانمندسازی نیروی انسانی که سهم اساسی در توسعه اقتصادی، اجتماعی کشور دارد، از طریق این نهاد صورت می‌گیرد. واقعیت‌های موجود در نظام آموزش و پرورش کشور بیانگر آن است که آسیب‌ها و محدودیت‌هایی در راستای تحقق هدف اصلی آموزش و پرورش که همان امر مهم تربیت آحاد جامعه در گروه سنی ۶-۱۸ سال می‌باشد، وجود دارد و رفع این آسیب‌ها نیازمند ایجاد تحول اساسی در این نظام می‌باشد، چنانچه مقام معظم رهبری نیز در بیاناتشان بارها بر این مسئله تأکید کرده‌اند. با توجه به اهمیت و ضرورت تحول در نظام آموزشی، پیرو تصویب سند چشم‌انداز بیست‌ساله کشور، تمامی وزارتخانه‌ها و سازمان‌ها مکلف شدند سند چشم‌انداز متناظر با اهداف و وظایف سازمانی تدوین نمایند. در همین راستا در وزارت آموزش و پرورش نیز ستاد تحول، با تدوین فلسفه‌ی تربیتی، فلسفه‌ی آموزش و پرورش و رهنامه تلاش دارد با اتخاذ سیاست‌های لازم و تنظیم برنامه‌های مؤثر، تنگناها و محدودیت‌های ناشی از مسأله‌های موجود فرارو را رفع و کاهش دهد. از آنجایی

مختلف اطلاع‌رسانی، این نگرش‌ها اصلاح شده و تغییر نماید. اجرای برنامه‌های مشترک فرهنگی و پرورشی و تعامل و ارتباط دانش‌آموزان عادی و دارای نیازهای ویژه با یکدیگر، تشکیل نمایشگاه‌های فعالیت دانش‌آموزان، تهیه و تدوین مقالات و بروشورهای مختلف و انتشار آنها، پخش برنامه‌های اطلاع‌رسانی از رسانه‌های مختلف و برگزاری نشست‌های مختلف مشترک با مسئولان جامعه از برنامه‌هایی است که سازمان در دستور کار خود دارد تا باور عمومی در راستای تحقق نگرش ویژه به معلولان و دانش‌آموزان استثنایی را ارتقاء دهد.

تقویت رویکرد مشارکتی و بهره‌گیری از روش‌های نوین مدیریتی

برای رسیدن به تحول در هر سازمانی، به کارگیری شیوه‌های نوین مدیریتی به ویژه مدیریت خلاق و نوآور می‌تواند جایگاه اساسی را بر عهده داشته باشد. مدیریت علمی و درست باعث می‌شود که یک سازمان همانند یک نظام پویا عمل کرده و عامل پیشرفت و تعالی آن باشد. تقویت روش‌های نوین مدیریت مشارکتی و دخالت دادن مجموعه عوامل دست‌اندرکار سازمان در سیاست‌گذاری‌ها و برنامه‌ریزی‌ها و حل مسأله‌های موجود با بهره‌مندی از توانمندی‌های مجموعه عوامل تحت مدیریت، می‌تواند رهگشای بسیاری از مشکلات و تنگناها گردد و باعث ایجاد انگیزه، افزایش اعتماد به نفس، بروز خلاقیت‌ها و تقویت مهارت‌های اجتماعی شود. نظم در امور و انجام آن براساس شرح وظایف مربوط، راه رسیدن به اهداف را تسهیل می‌کند. بهره‌گیری از مدیریت زمان باعث هماهنگی در کارها و تصمیم‌گیری مناسب می‌شود. سیاست‌گذاری بر مبنای نتایج پژوهش‌ها و یافته‌های پژوهشی و علمی باعث

بهره‌مندی از آخرین دستاوردهای به روز و انجام تخصصی امور و کارشناسی به نحو مطلوب می‌گردد. با تقویت این اصول و عوامل سعی در آن است که بر اساس ارزش‌های اسلامی، علمی و بومی، مدیریتی اثربخش در سازمان حاکم شود. از طرف دیگر به منظور تقویت رویکرد مشارکتی، تلاش می‌شود تا ارتباط و تعامل بیشتری بین حوزه‌ی ستادی و صف به وجود آید و از نظرات مدیران و همکاران آموزش و پرورش استثنایی استان‌ها که به طور مستقیم درگیر مسائل آموزشی، پرورشی و توان‌بخشی دانش‌آموزان استثنایی هستند بهره‌گرفته و مجموعه مدیران، معلمان و کارشناسان در تصمیم‌سازی‌ها و تصمیم‌گیری‌ها و برنامه‌ریزی‌ها دخالت داده شوند.

تقویت تعامل و بهره‌گیری از ظرفیت‌های سایر دستگاه‌ها

در حال حاضر در کشور ما سازمان‌های دولتی و مردم‌نهاد بسیاری در زمینه کودکان استثنایی مشغول فعالیت هستند و خدمات مختلفی را به این عزیزان ارائه می‌نمایند، لکن هماهنگ‌سازی ارائه این خدمات بسیار ضروری است. بر مبنای قانون اساسی، دولت موظف است که سلامت مردم را از راه ارائه‌ی امکانات اجتماعی، بهداشتی و درمانی تضمین نماید. ارائه‌ی این خدمات به گروهی از جامعه که به دلایلی دچار معلولیت شده‌اند بیشتر احساس می‌شود، زیرا آنان نیازمند خدمات مختلف بهداشتی، کمک آموزشی و توان‌بخشی هستند تا بتوانند به وسیله‌ی آن تا حدودی بر مشکل خود فائق آیند. ماده‌ی یک قانون جامع حمایت از حقوق معلولان نیز تصریح می‌کند که دولت موظف است زمینه‌های لازم را

رویکرد یکپارچه، ترکیبی و هماهنگ در بخش‌های مختلف حوزه‌های صف و ستادی باعث خواهد شد که این نگاه جامع در سطوح تصمیم‌گیری و تصمیم‌سازی و همچنین در سطح عملیات پیاده شود. در صورتی که برنامه‌ها به صورت مجزا و تفکیکی اجراء شوند تحقق هدف‌های مربوط امکان‌پذیر نخواهد بود و خدمات ارائه شده بازده کافی نداشته و حتی ارزیابی فرآیند کار نیز مشکل می‌شود.

در هم‌تیدگی آموزش و پرورش و توان‌بخشی دانش‌آموزان استثنایی این فرصت را فراهم می‌آورد تا کلاس درس محیطی برای ارائه‌ی خدمات گوناگون در بستر طبیعی آموزش باشد و معلم با همیاری نیروهای متخصص مربوط که نقش پشتیبانی و تسهیل‌گری دارند، بتواند ارائه‌ی خدمات همه‌جانبه‌ای به دانش‌آموزان داشته باشند و آنها بتوانند با بهره‌مندی از این خدمات زندگی فردی و اجتماعی خود را بهبود دهند. بنابراین، سعی بر این است که این درهم‌تیدگی برنامه‌ها انجام شده و فعالیت‌ها به صورت ترکیبی و هماهنگ به اجرا در آیند.

تقویت نظارت درون و برون سازمانی

اجرای طرح تجمیع اگرچه در کل برای نظام آثار مثبتی را به همراه دارد اما در صورت عدم نظارت دقیق از سوی واحدهای ستادی می‌تواند منجر به بروز محدودیت‌ها و تنگناهایی گردد که ارائه خدمات مطلوب را در بین صف و ستاد دچار مشکل نماید. بنابراین برای رفع آن باید نظارت دقیق و همه‌جانبه صورت گیرد تا ارتباط و تعامل بین حوزه‌های صف و ستادی با مراکز آموزشی به بهترین نحو ممکن به وجود آید. تحقق چنین رویکردی در درون سازمان مستلزم آن

برای تأمین حقوق معلولان فراهم و حمایت‌های لازم را از آنها به عمل آورد. این قانون بخش عظیمی از خدمات رفاهی، حمایتی و پشتیبانی برای این گروه از افراد جامعه را به سازمان بهزیستی و سایر نهادها محول نموده است.

سازمان آموزش و پرورش استثنایی در صدد است با توجه به محدود بودن توان و ظرفیت‌های سازمان در این زمینه با سایر سازمان‌ها و نهادها هماهنگی لازم را به عمل آورد و برای ارائه‌ی خدمات مطلوب حمایتی و رفاهی از ظرفیت‌های سازمان‌های دیگر نیز استفاده نماید. انعقاد تفاهم‌نامه‌های همکاری با سازمان‌ها و انجمن‌هایی که برای معلولان خدمات متنوعی ارائه می‌نمایند، گامی در این زمینه است و امید می‌رود که با ایجاد این هماهنگی و همکاری‌ها، تمامی خانواده‌های کودکان استثنایی بتوانند از حقوق مربوط بهره‌مند شوند و از سوی دیگر سازمان آموزش و پرورش استثنایی بتواند با فراغ‌بال بیشتر در راستای وظیفه اصلی و اولیه‌ی خویش یعنی آموزش و پرورش دانش‌آموزان دارای نیازهای ویژه، سیاست‌گذاری‌های لازم را انجام دهد.

ایجاد نگرش سیستمی در اجرای برنامه‌های آموزشی، پرورشی و توان‌بخشی

در آموزش و پرورش استثنایی موفقیت برنامه‌های آموزشی در سایه‌ی ارائه خدمات پرورشی و توان‌بخشی تضمین می‌شود و همچنین موفقیت برنامه‌های توان‌بخشی با همراستایی خدمات آموزشی و پرورشی تحقق می‌پذیرد. مسلماً اگر مجموعه‌ی خدمات ارائه شده به دانش‌آموزان استثنایی در بخش‌های آموزشی، پرورشی و توان‌بخشی به طور هماهنگ صورت گیرد دستیابی به اهداف مورد نظر ممکن شده و سطح کیفی و کمی برنامه‌ها ارتقاء خواهد یافت.

منظمی تنظیم و اجراء شود. نیروی انسانی در آموزش و پرورش استثنایی با توجه به حیطة تخصصی باید علاوه بر آموزش، ارتباط مستقیمی با نتایج پژوهش‌های کاربردی و تجارب و اطلاعات داشته و در کار خود از این نتایج بهره‌مند گردد. بنابراین، سرمایه‌گذاری در تربیت و آموزش نیروی انسانی در راستای اعتلا بخشی به کیفیت خدمات ارائه شده و افزایش توانمندی و شایستگی‌های نیروی انسانی یکی از رویکردهای اساسی سازمان خواهد بود که باید مورد نظر قرار گیرد.

تقویت خدمات و تجهیزات توان بخشی

توان بخشی که مجموعه اقدامات برای کاستن اثر ناتوانی، توانمندسازی فرد برای رسیدن به خوداتکایی و حضور در اجتماع می‌باشد، فرآیندی هدفمند برای قادر ساختن فرد آسیب دیده و رساندن او به سطح کنش مطلوب روانی، جسمانی، اجتماعی و مجهز نمودن او به ابزارهایی برای تغییر زندگی خویش است و هدف آن بهره‌گیری افراد ناتوان از حداکثر کارایی و ایجاد احساس خودارزشمندی برای جامعه در آنان است. در حال حاضر ارائه‌ی مطلوب خدمات توان بخشی برای کودکان و دانش‌آموزان استثنایی مورد توجه بوده و همراه سایر نهادها این خدمات در مراکز آموزشی ارائه می‌شود. سیاست راهبردی سازمان این است که با اختصاص نیروهای متخصص و آموزش‌نیروهای موجود و با فراهم نمودن تجهیزات مناسب طی یک برنامه‌ی مدون، این مسأله با قوت و شدت بیشتری نسبت به گذشته ارائه شود.

تأکید بر فعالیت‌های پرورشی و تربیت بدنی

تقویت قوه خیال در راستای پرورش استعدادها و بروز

است که مجموعه برنامه‌ها، فعالیت‌ها و اقدامات، دستورالعمل‌ها، آیین‌نامه و بخش‌نامه‌ها با هماهنگی بین بخشی تهیه می‌شود و سپس ارزیابی مناسبی از آنها به عمل می‌آید. ارزیابی از عملکرد نیز با جدیت پیگیری می‌شود. در بخش برون‌سازمانی نیز باید کارگروه‌هایی تشکیل شود تا بر مجموعه عملکرد موجود در استان‌ها نظارت مستمر و دقیق‌تری صورت گیرد. البته این نظارت براساس معیارها و شاخص‌هایی است که ابتدا به استان‌ها اعلام می‌شود و سپس بر اساس آنها ارزیابی‌ها به صورت مستمر محقق خواهد شد.

ارتقاء سطح توانمندی نیروهای انسانی

موفقیت‌های هر سازمان در گرو تخصص، احساس تعهد و تلاش نیروی انسانی آن است. با اتکا به تجارب و بهره‌گیری مطلوب از حداکثر توان و خلاقیت نیروی انسانی، می‌توان به تحقق اهداف امیدوار بود. نقش نیروی انسانی متخصص و ماهر در هدایت کلی سازمان‌ها اهمیت خاصی دارد و برخورداری از نیروی انسانی متخصص و خبره در زمینه‌های گوناگون، وضعیت بهتری را برای آن سازمان به همراه خواهد آورد. بنابراین باید در زمینه آموزش نیروی انسانی و تربیت نیروی کار متخصص سرمایه‌گذاری فراوانی انجام داد. آموزش و تقویت نیروی انسانی باعث افزایش توانایی و قابلیت همکاران و تقویت کیفیت برنامه‌ها و فعالیت‌های سازمان می‌شود.

اگرچه سازمان آموزش و پرورش استثنایی با حدود ۱۷ هزار نیروی انسانی که عمدتاً دارای تحصیلات دانشگاهی هستند، از نیروی متخصص و کارآمدی برخوردار است اما با توجه به گسترش و توسعه علوم و به منظور رفع نیازهای آموزشی و توان بخشی دانش‌آموزان استثنایی باید برنامه‌های آموزشی مستمر و

ارتقاء کیفیت مواد و محتوای درسی و روش‌های آموزشی و ارزشیابی

دانش‌آموزان استثنایی متناسب با نیازها و محدودیت‌های خویشتن باید از محتوای آموزشی، روش‌های آموزشی و ارزشیابی‌های خاص متناسب با توانایی‌های خود برخوردار گردند تا بتوانند توانمندی‌های خود را براساس آن گسترش دهند.

کتاب‌های درسی که در سال‌های گذشته با همت کارشناسان سازمان تهیه و تدوین شده نیازمند ارزیابی است تا با توجه به تجربه چند ساله یک بازنگری در آنها صورت گیرد. استفاده از تجربیات همکاران استان‌ها در این زمینه و همچنین تألیف محتوای جدید می‌تواند زمینه محتوای چند تألیفی برای دانش‌آموزان استثنایی در گروه‌های مختلف را فراهم آورد.

روش‌های آموزشی نیز نیازمند بازنگری است تا با استفاده از یافته‌های جدید پژوهشی، بتواند بیشترین بازده را برای دانش‌آموزان داشته باشد. همچنین کیفیت ارزشیابی انجام گرفته از عملکرد دانش‌آموزان در طول فرآیند آموزشی نیز نیاز به بازنگری دارد، با توجه به مخاطبان ویژه سازمان و توانمندی‌ها و محدودیت‌های این گروه از دانش‌آموزان، یکی از رویکردها، گسترش ارزشیابی توصیفی کیفی در نظام آموزش و پرورش دانش‌آموزان دارای نیازهای ویژه است و تحقق این امر مستلزم زمینه‌سازی‌های لازم بوده و می‌بایست جزء اولویت‌های سیاستی سازمان مدنظر قرار گیرد.

استفاده از فن آوری‌های نوین

پیشرفت سریع علم و تحول اطلاعات و فن آوری‌های مرتبط با آن در دنیای امروز ایجاب می‌کند که هر سازمانی به منظور عقب‌نماندن از قافله علم و فناوری، از

خلاقیت‌ها در دانش‌آموزان یکی از محورهای اساسی است که در نظام تعلیم و تربیت می‌بایست مورد توجه قرار گیرد. به نظر می‌آید توجه به فعالیت‌های پرورشی بستر مساعدی است که از طریق آن می‌توان بسیاری از توانمندی‌ها و مهارت‌های فردی و اجتماعی را در دانش‌آموزان ویژه ارتقا بخشید تا این گروه از دانش‌آموزان به نحو مطلوبی بتوانند آماده زندگی کردن در اجتماع شوند و محدودیت‌های جسمی و ذهنی آنان مانع جدی حضور موثر و کیفی آنان در فعالیت‌های اجتماعی نگردد.

به نظر می‌آید ورزش و تربیت بدنی به عنوان یک راهبرد اساسی در بالا بردن سطح سلامت جسمانی و روانی می‌تواند در ذیل این رویکرد مطرح باشد. فعالیت‌های پرورشی در تقویت حس مسئولیت اجتماعی، قدرت تصمیم‌گیری و ابتکار، افزایش اعتماد به نفس و ... نقش به‌سزایی دارند و دانش‌آموزان استثنایی که به دلیل محدودیت‌های خود نیاز بیشتری به احساس شایستگی و خودارزشمندی دارند، از طریق این امور می‌توانند احساس کفایت را در خود تقویت نموده و در زندگی شخصی و اجتماعی خود موفق‌تر باشند.

فعالیت‌های تربیت بدنی و پرورشی دانش‌آموزان استثنایی باید بازتعریف شده و با طراحی جدیدی به مرحله اجراء در آیند. توجه به این مقوله از راه برنامه ریزی معطوف به عمل، توسعه‌ی امکانات و تجهیزات مربوط، برگزاری مسابقات متعدد علمی، فرهنگی و ورزشی برای دانش‌آموزان استثنایی، توجه به نمودار تشکیلاتی در این زمینه و ... صورت می‌گیرد. البته باید قبل از هر چیز در زمینه‌ی اصلاح دیدگاه‌ها نسبت به اهمیت و جایگاه فعالیت‌های پرورشی و تربیت بدنی اقدامات اساسی انجام داد.

نیازهای ویژه در مراکز آموزش خاص یا به صورت تلفیقی و فراگیر از جهت گیری‌های این سازمان بوده تا براساس آن کودکان دارای نیازهای ویژه بتوانند همانند کودکان عادی از حقوق آموزشی خود برخوردار شوند و عدالت آموزشی تحقق پیدا کند. بدین منظور در گام نخست کودکان و دانش‌آموزان دارای نیازهای ویژه شناسایی می‌شوند و سپس با اجرای سیاست‌های راهبردی، امکانات مورد نیاز فراهم شده و برنامه‌ی جذب آنان به اجراء در می‌آید.

توسعه آموزش فراگیر

آموزش فراگیر که نوعی نگاه جدید به آموزش و پرورش به طور کلی و آموزش استثنایی به طور ویژه می‌باشد، مبتنی بر این دیدگاه است که هر دانش‌آموز باید در کنار همسالان خود و مانند آنان از تمام حقوق انسانی و اجتماعی خود از جمله آموزش و پرورش مناسب بهره‌مند شود.

محیط دارای کمترین محدودیت، قرار دادن کودک در روند عادی جامعه، مدارس پذیرا از اصول این آموزش است تا براساس آن اجرای عادلانه و همه‌گیر آموزش و پرورش برای تمامی کودکان با هر گونه استعداد و توانایی محقق شود. مسلماً حضور دانش‌آموزان استثنایی در کنار همسالان عادی کمک می‌کند که رشد اجتماعی مطلوب، کفایت شخصی و شغلی آنان تضمین شود.

البته آموزش و پرورش استثنایی خود را موظف می‌داند که به تمامی دانش‌آموزان دارای نیازهای ویژه در مدارس عادی از طریق معلمان رابط خدمات کمک آموزشی ارائه نماید و این نوع از آموزش از اولویت‌های سازمان محسوب شده و هم اکنون در کل کشور حدود

این فن‌آوری‌ها در راستای انجام بهینه امور استفاده نماید. گسترش سریع و روزافزون فن‌آوری‌ها و به ویژه فن-آوری اطلاعات، انقلابی را به وجود آورده است که باید از آن به نحو مطلوب بهره برد. استفاده از فن‌آوری‌ها به دلیل تخصصی بودن حوزه‌ی کاری، تعیین کننده کسب موفقیت در رسیدن به اهداف سازمان آموزش و پرورش استثنایی است. البته باید کاربرد این فن‌آوری‌ها را درک کرده و از تأثیر آن آگاهی همه جانبه پیدا کرد و با استفاده از امکانات موجود و شرایط بومی و فرهنگی کشور نسبت به تهیه و استفاده از آنها اقدام کرد.

افزایش پوشش تحصیلی

طبق گزارش مرکز آمار ایران از سرشماری عمومی نفوس و مسکن در سال ۱۳۸۵ حدود ۴۵۰ هزار معلول در گروه‌های سنی زیر ۲۰ سال در ایران زندگی می‌کنند. این در حالی است که براساس نظر کارشناسان و بر مبنای هنجارهای بین‌المللی در هر جامعه‌ای حدود ۱۰ درصد از افراد به نحوی دارای معلولیت بوده و نیاز ویژه دارند. براین اساس با توجه به آمار دانش‌آموزان تحت پوشش آموزش و پرورش، بایستی تعدادی از کودکان مدرسه‌رو دارای نوعی معلولیت بوده و نیاز به خدمات جانبی آموزشی داشته باشند. هم اکنون حدود ۱۰۰ هزار دانش‌آموز در گروه‌های مختلف استثنایی در مراکز آموزشی این سازمان مشغول به تحصیل هستند و از خدمات آموزشی، پرورشی و توان‌بخشی آن بهره می‌برند و به نظر می‌رسد تعداد دیگری از کودکان نیز وجود داشته باشند که با به کارگیری ساز و کارهای مناسب باید زیر پوشش مراکز آموزشی قرار گیرند.

بنابراین، جای‌دهی حداکثری دانش‌آموزان دارای

کودکان بدو ورود به دبستان از سال ۱۳۷۳ با هدف تشخیص و شناسایی به موقع ناتوانی‌ها و نارسایی‌های جسمانی، ارزیابی وضعیت ذهنی کودکان، کمک به بهبود کیفی آموزش و کنترل برخی از عوامل مؤثر بر افت تحصیلی و همچنین بررسی میزان شیوع اختلالات جسمانی و روانی کودکان اجراء شده و اثرات مثبت و غیر قابل انکاری بر نظام آموزشی ما داشته است.

گسترش کمی و کیفی این طرح و خارج کردن آن از طرح و اجراء آن به صورت یک برنامه مصوب از اولویت‌های در نظر گرفته شده می‌باشد.

سخن پایانی

برای پیاده کردن هدف‌ها و اجراء کامل برنامه‌ها در هر سازمان عوامل بیرونی و درونی دخالت دارند، آنچه که به سازمان آموزش و پرورش استثنایی مربوط می‌شود مبین آن است که با همت و تلاش وصف ناپذیر موجود در میان مدیران و کارشناسان سازمان و همکاران مدیریت‌های آموزش و پرورش استثنایی استان‌ها و همچنین معلمان و مربیان و دست‌اندرکاران مراکز آموزشی، جهت‌گیری‌های تعیین شده دنبال خواهد شد و برنامه‌های مدون به اجراء خواهند آمد. در زمینه‌ی عوامل بیرونی نیز سعی بر آن است که با تعامل و هماهنگی با وزارت متبوع و سایر دستگاه‌های اجرائی تمامی برنامه‌ها صورت تحقق به خود گیرند.

۲۰ هزار دانش‌آموز تلفیقی و فراگیر تحت پوشش هستند و از خدمات این سازمان بهره‌مند می‌شوند. همچنین طرح آموزش فراگیر در ۷ استان به صورت گسترده برنامه‌ریزی و اجراء می‌شود و امید است که در آینده‌ی نزدیک در تمامی کشور به مرحله اجراء در آید.

البته توسعه چنین سیاستی مستلزم متناسب سازی‌های مختلف در ابعاد آموزشی، فیزیکی، نیروی انسانی و ... می‌باشد. با توجه به واقعیت‌های موجود برای اجرائی کردن آن، زمان و امکانات زیادی لازم است و باید تمام نهادهای مرتبط با این مسأله همکاری لازم را در اجراء آن به عمل آورند. لازم به یادآوری می‌باشد که ارائه‌ی خدمات به آن گروه از دانش‌آموزانی که به دلیل معلولیت و شرایط خاص نیازمند بهره‌گیری از خدمات آموزشی در مدارس خاص استثنایی می‌باشند کماکان تداوم خواهد داشت.

گسترش طرح سنجش آمادگی کودکان بدو ورود به دبستان

این یک واقعیت است که حدود ۱۰ درصد از افراد هر جامعه‌ای به نحوی دارای مشکلات جسمی - حسی و یا ناتوانی‌های رشدی هستند. شناسایی کودکانی که دچار این محدودیت‌ها می‌باشند، می‌تواند پیش‌بینی و ارائه‌ی روش‌ها و امکانات متناسب با نیازهای آنان را ممکن سازد. طرح سنجش آمادگی تحصیلی و جسمانی

منابع:

گزارش سرشماری نفوس و مسکن مرکز آمار ایران، ۱۳۸۶

کتاب آمار سازمان آموزش و پرورش استثنایی، ۱۳۸۷

طبقه بندی بین المللی عملکرد ناتوانی و سلامت (ICF)، سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور، مرکز آمار ایران، تهران، ۱۳۸۷